

DEMİRYOLU ARAÇLARI TESCİL VE SİCİL YÖNETMELİĞİ

Türkiye’deki demiryolu hizmetleri piyasası, bir Devlet kurumu olan Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (TCDD) tekelinde bulunmaktaydı. Avrupa Birliği mevzuatı ile uyumlaştırma ve rekabetçi bir piyasa yaratabilmek adına demiryolu piyasasının serbestleştirilmesine karar verilmiştir. Bu doğrultuda, demiryolu sektörü ve ilgili mevzuat 2003 yılından bu yana önemli bir değişim sürecindedir.

1 Mayıs 2013 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 6461 sayılı Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanun (“**6461 sayılı Kanun**”) demiryolu hizmetleri piyasasının serbestleştirilmesinin yolunu açmıştır. Söz konusu Kanun’un önemli birtakım ikincil mevzuat ile desteklenmesi beklenmektedir. Bu çerçevede, 16.07.2015 tarih ve 29418 sayılı Resmi Gazete’de “Demiryolu Araçları Tescil ve Sicil Yönetmeliği”, “Tehlikeli Maddelerin Demiryolu ile Taşınması Hakkında Yönetmelik” ve “Demiryolu Kazalarını ve Olaylarını Araştırma ve İnceleme Yönetmeliği” adları altında Yönetmelikler yayımlanmıştır.

“Demiryolu Kazalarını ve Olaylarını Araştırma ve İnceleme Yönetmeliği”, demiryolu kaza ve olaylarının araştırılması ve incelenmesi, bunlara ilişkin bildirimlerin yapılmasına yönelik usul ve esaslar ile görev, yetki ve sorumlulukları belirlemek amacıyla. Söz konusu Yönetmelik ile (i) Ulusal demiryolu altyapı ağına bağlı hatlarda ve şehir içi raylı toplu taşıma sistemine bağlı hatlarda meydana gelen kaza ve olaylar, (ii) Yabancı ülkelerin demiryolu altyapı ağlarında; Türkiye’de lisans almış demiryolu tren işletmecileri tarafından işletilen demiryolu araçları ve tasarımı veya imalatı Türkiye’de yapılan demiryolu araçlarının dahil olduğu kaza ve olaylar kapsam altına alınmıştır. 16.07.2015 tarih ve 29418 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yönetmelik, yayımlandığı gün yürürlüğe girmiştir.

“Tehlikeli Maddelerin Demiryolu ile Taşınması Hakkında Yönetmelik”, tehlikeli maddelerin, insan sağlığı ve diğer canlı varlıklar ile çevreye zarar vermeden güvenli ve emniyetli bir şekilde demiryolu ile taşınmasını sağlamak ve bu faaliyetlerde yer alan tarafların hak, sorumluluk ve yükümlülüklerine ilişkin usul ve esasları belirlemek amacı ile çıkarılmıştır. Söz konusu Yönetmelik; Türkiye sınırları içerisindeki ulusal demiryolu altyapı ağı üzerinde yabancı tren veya vagonlar dâhil demiryolu ile yapılan tehlikeli madde taşımacılığını, tehlike maddeleri gönderenleri ve bu maddelerin alıcılarını, paketleyenleri, dolduranları, boşaltanları, demiryolu alt yapı işletmecilerini ve tehlikeli madde taşımada görev alan personel ile tehlikeli maddelerin taşınmasında kullanılacak ambalajlar ve yük taşıma birimlerini kapsamaktadır. Yönetmelik uyarınca, (i) Uluslararası anlaşmalar ile savaş hali ve

olağanüstü hallerde uygulanacak mevzuat hükümlerine göre yapılan taşıma işlemleri, (ii) Her türlü emniyet ve güvenlik tedbirleri askeri birimler veya ilgili kolluk kuvvetleri (Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü) tarafından alınmak kaydıyla, Türk Silahlı Kuvvetlerine ait tehlikeli maddelerin taşınması ve (iii) Fabrika, depo veya organize sanayi bölgeleri içinde yer alan işletmelerin kendi işyeri sınırları dahilinde kalan iltisak hatları üzerinde yaptıkları tehlikeli madde taşımaları kapsam dışı bırakılmıştır. Yönetmeliğin yürürlüğü ile ilgili olarak Amaç başlıklı 1. maddesi, Kapsam başlıklı 2. maddesi, Dayanak başlıklı 3. maddesi ve Tanımlar ve kısaltmalar başlıklı 4. maddesinin yayımlandığı tarih olan 16.07.2015 tarihinde yürürlüğe girdiği ancak diğer hükümlerin 01.01.2016 tarihinde yürürlüğe gireceği düzenlenmiştir.

Son olarak "Demiryolu Araçları Tescil ve Sicil Yönetmeliği" de yukarıda belirtildiği üzere ("Yönetmelik") 16.07.2015 tarih ve 29418 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir ve demiryollarının serbestleştirilmesi süreci bakımından çok daha önem arz ettiği için aşağıda detaylandırılarak anlatılacaktır.

1. Kapsam

6461 sayılı Kanun ile kamu tüzel kişileri ile ticaret siciline kayıtlı özel şirketlere demiryolu tren işletmecisi olabilme ve demiryolu altyapısını inşa etme ve kullanma yetkisi verilmesi mümkün kılınmıştır. Ulusal alt yapı ağında işletilecek demiryolu araçlarının tescil ve sicil işlemlerine ilişkin usul ve esaslar ise Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ("**Bakanlık**") tarafından çıkarılan söz konusu Yönetmelik ile düzenlenmiştir.

Ulusal demiryolu altyapı ağı dışındaki demiryolu ağları üzerinde çalıştırılacak demiryolu araçları ile banliyö, metro ve şehir içi raylı ulaşım araçları tescil ve siciline ilişkin usul ve esaslar ile demiryolu araçlarının tip onayına ilişkin usul ve esaslar bu Yönetmeliğin kapsamı dışında bırakılmıştır.

2. Demiryolu Araçlarının Tescil Zorunluluğu

Yönetmelik hükmünce, Türkiye'de üretilmiş veya yürürlükteki mevzuata göre ithal edilmiş demiryolu araçlarının ulusal demiryolu altyapı ağında kullanılabilmesi için bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak tescilinin yapılması zorunludur.

Yine aynı şekilde, yurt dışından bir kiralama sözleşmesi kapsamında temin edilmiş ve ulusal demiryolu altyapı ağında 3 aydan fazla kullanılacak demiryolu araçları için de bu Yönetmelikte belirtilen usul ve esaslar dâhilinde tescil işlemi yapılması zorunluluğu vardır.

Bununla birlikte;

(i) Ulusal demiryolu altyapı ağında kullanılmak üzere yurt dışından kiralama sözleşmesi kapsamında bir yıl içinde bir kez 3 aydan kısa süreli olarak getirilen RIV, RIC veya RID şartlarına haiz yolcu ve yük vagonlarında,

(ii) TSI/UTP'lere uygun üretildiklerine dair belgenin ibraz edilmesi şartıyla, ulusal demiryolu altyapı ağında kullanılmak üzere yurt dışından kiralama sözleşmesi kapsamında

bir yıl içinde bir kez 3 aydan kısa süreli olarak getirilen yük ve yolcu vagonları haricindeki demiryolu araçlarında ve

(iii) Yabancı ülkelere ait uluslararası trafikte kullanılan TEN, RIV, RIC veya RID işaretli yük ve yolcu vagonlarında

tescil edilme şartı aranmaz.

3. Tescil Belgesi Alımında Uyulması Gereken Mevzuat ve Sertifikalandırma

Yönetmelik’de, bu Yönetmelik’in yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Türkiye’de üretilecek veya yurt dışından ithal edilecek demiryolu araçlarının tescil edilebilmesi için bu araçların, Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan TSI (Yönetmelik’de “Karşılıklı İşletilebilirlik Teknik Şartnamesi” olarak tanımlanmıştır) teknik ve idari şartları ile birlikte bu Yönetmelikte belirtilen şartları da karşılamaının zorunlu olduğu belirtilmiştir.

TSI teknik şartlarına uygunluk belgesi bulunmayan demiryolu yol bakım, onarım ve ölçüm makinalarının ise UIC (Uluslararası Demiryolu Birliği) ve EN (Avrupa standardını) standartlara uygun olduğunun belgelendirilmesi halinde tescil işleminin yapılacağı düzenlenmiştir.

4. Demiryolu Araçlarının Tescili, Tescilin Yenilenmesi ve Askıya Alınması

Yönetmelik’de, tescil için yapılan başvurunun, Yönetmelik’de belirtilen tüm belge ve bilgileri tam ve eksiz olarak içermesi durumunda 20 iş günü içerisinde değerlendirilerek karara bağlanacağı öngörülmüştür.

Yönetmelik’de, ayrıca, demiryolu araçlarının (i) sahibinde ve kullanma hakkına sahip olan kişi ya da kuruluştaki değişiklik olması, (ii) araçta/araçlarda modifikasyon ve/veya tip değişikliği olması ve (iii) bakımdan sorumlu kuruluşun/birimin değişmesi hallerinde tescil yenilemesinin yapılacağı da düzenlenmiştir.

Demiryolu aracını kullanma hakkına sahip olan kişi ya da kuruluşun veya aracın sahibinin değişmesi halinde, tescilde kayıtlı olan kullanma hakkına sahip olan kişi ya da kuruluş veya sahibi ile başvuru sahiplerine, Bakanlığı en geç 5 iş günü içerisinde bilgilendirme yükümlülüğü getirilmiştir.

Tescil yenilemesi gerektiği halde bu Yönetmelik’de belirtilen süre ve kurallara uymadığının tespiti halinde, demiryolu aracını kullanan demiryolu tren işletmecisine her araç için ayrı ayrı 25.000 (yirmibeşbin) Türk Lirası idari para cezası öngörülmüştür.

Yönetmelik hükmünce, aşağıdaki hallerde demiryolu araçlarının tescili askıya alınır ve aracın ulusal demiryolu ağında çalıştırılması altyapı işletmecisine bildirimde bulunularak durdurulur:

a) UTP/TSI’larda, tescil şartlarında ve/veya RID’de belirtilen teknik kontroller, muayeneler, bakım ve servislerin gerçekleştirilmemesi veya sürelerin geçirilmesi.

b) Kazalı demiryolu aracının 5 gün içerisinde Bakanlığa bildirilmemesi.

c) Demiryolu aracının tescil edilen özelliklerinde yapılan değişikliklerin süresi içerisinde Bakanlığa bildirilmemesi.

Yönetmelik’de demiryolu araçlarının tescilinin askıya alınacağı bu hallerden her biri için, ayrı ayrı 15.000 (onbeşbin) Türk Lirası idari para cezası öngörülmüştür.

5. Tescilin İptali

Yönetmelik’in 12. maddesinde tescilin iptal edileceği haller açıkça düzenlenmiştir. Buna göre, tamir edilemeyecek derecede ağır hasarlı olduğu araç sahibi tarafından bildirilerek tescil iptali talep edilen demiryolu araçlarının tescilleri, bakımdan sorumlu kuruluş/birim tarafından verilen bu yöndeki teknik rapora istinaden iptal edilebilecektir. Araç sicil kayıtlarındaki bir demiryolu aracı üzerinde rehin, tedbir, haciz ve benzeri yasal kısıtlamalar bulunması/oluşması halinde, kısıtlamayı getiren lehtarın talebine göre işlem tesis edileceği düzenlenmiştir.

Tescili askıya alınmış demiryolu araçları bakımından, Bakanlık tarafından verilen sürede eksikliklerin giderilmemesi durumunda tescillerinin başka bir işlem yapılmaksızın iptal edileceği düzenlenmiştir.

Yönetmelik hükümlerinden anlaşıldığı üzere, Bakanlık bir tescil belgesi verdiği anda, askıya alındığında, yenilediğinde, iptal ettiğinde veya değiştirdiğinde, söz konusu durumu alt yapı işletmesine ve ilgili demiryolu tren işletmesine bildirecektir. Ayrıca iptal ve askıya alma işlemleri Bakanlığın internet sitesinde yayımlanacaktır.

6. Demiryolu Araçları Sicilinin Tutulması ve Sicil Kaydının Kapsamı

Yönetmelik uyarınca, tescilleri yapılmış demiryolu araçlarının tescilleri yapıldıktan sonra sicilleri OTIF Teknik Uzmanlar Komisyonu tarafından yayınlanan ve güncellenen Ulusal Araç Kaydı dokümanı esas alınarak Bakanlık tarafından tutulur ve yayınlanır.

Sicil kaydında yer alan bütün verilerin elektronik veya yazılı kâğıt ortamında arşivlenerek süresiz muhafaza edileceği belirtilmiştir. Ancak sicil kaydı silinen demiryolu araçlarına ait bilgiler bakımından muhafaza süresi 10 yıl ile kısıtlanmıştır. Yönetmelik hükmünce, bir demiryolu aracının tescili iptal edildiğinde sicili de silinmiş olur.

Bir demiryolu aracının sicil kayıtlarına haciz ve/veya rehin şerhi konulabileceği, ancak bunun için yetkili mercilerin bir demiryolu aracına rehin veya haciz konulmasına dair yazılı olarak Bakanlığa bildirimde bulunması gerektiği ifade edilmiştir. Demiryolu araçlarından rehin ve/veya haczin kaldırılabilmesi için de yine yetkili merciler tarafından Bakanlığa bildirimde bulunulması gerektiği belirtilmiştir.

7. Yürürlük

Yönetmelik, Resmi Gazete’de yayım tarihi olan 16 Temmuz 2015’de yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmeliğin yayımlanarak yürürlüğe girmesi ile 01.07.2010 tarihli ve 27628 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Yurtiçinde Üçüncü Şahıslarca Üretilen Yük Vagonu ve Vagon Ana Aksamalarının Teknik Kabulü Hakkında Yönetmelik” yürürlükten kaldırılmıştır. İlgili mevzuatta belirtilen yönetmeliğe yapılan atıflar bu Yönetmeliğe yapılmış sayılacaktır.

Görüleceği üzere ulusal demiryolu altyapı ağında işletilecek demiryolu araçlarının tescil ve sicil işlemlerine ilişkin yönetmelik çıkarılması piyasanın serbestleştirilebilmesi ile ilgili mevzuat bakımından önemli bir gelişme olmakla birlikte, demiryolu tren işletmeciliği yapacak şirketlerin yeterliliği ve sigorta ilgili düzenlemeleri içeren diğer ikincil mevzuatın da tamamlanması beklenmektedir.

** Yukarıda yapılan açıklamalar konuya ilişkin kısa bir bilgi vermeyi amaçlamaktadır. Bu bilgi notu yasal bir doküman olmayıp, herhangi bir şekilde hukuki görüş içermemektedir ve hukuki tavsiye niteliği taşımamaktadır. Konuya ilişkin daha detaylı açıklama talep etmeniz halinde bizimle temasa geçmenizi rica ederiz.*